

val a dir que va ignorar enterament els fets cat, que només pensava en ASSĪDĒRE, i que es tracta d'un treball juvenil, *ASNSL* CXXVI, 1911, 374, 394-5, 397, 404-5: prenent per base, més que el gallo-romànic, l'italià, que és on és més possible que hi vagi haver influència cultista, que ell tendeix a generalitzar.

Ja s'hi oposaren F. Krüger (*RDR* v, 1914, 72) i L. Spitzer (*LexikK*, 19, § 22) en notes breus, objectant que també hi havia alguns exs d'*assure* en català antic. Però seguiren parlant només del derivat en *a-* i es quedaren ben curts, car en realitat n'hi ha una gran massa, tant del simple *siure* com d'*assiuere*. I no sols fóra ben difícil d'explicar-se aquesta *i* com a resultat de SEDERE, amb complicades modificacions analògiques o morfonològiques, sinó que en bona part dels casos s'hi nota persistència dels matisos que en llatí distingien les dues formes d'aquesta arrel verbal. Es tractava en l'origen d'una distinció dependent de l'«aspecte» verbal. És, doncs, un problema que embolca l'extraordinari interès d'una supervivència gairebé única en romànic d'un vell sistema indoeuropeu.

Comencem recordant els fets llatins, i servim-nos dels mots de Meillet, la màxima autoritat en la matèria, en col·laboració amb el saber llatísta d'Ernout: «À SĒDĒO correspond aussi une forme SĪDŌ, -IS, SĪDĒRE --- SĪDŌ a l'aspect déterminé,¹ et indique le procès arrivant à son terme: 'je m'assieds, je me pose' (cf. *sistō* 'je m'arrête' en face de *stō* 'je suis placé, je suis debout', et *-cumbō* 'je me couche' en face de *cubō* 'je suis couché'; ainsi Virgile (*Aen* VI, 203) «*columbae* --- / *sēdibus* optātis geminā super arbore *sidunt*»; comme *sedeō*, *sīdō* a fourni de nombreux composés qui ont tous cette même nuance 'déterminée': *assīdō* 's'établir' *REW*, 729, *circumsīdō* 's'établir autour', *dēsīdō* 's'affaïsser', *dissīdō* 's'établir dans un camp séparé', *insīdō* 'se placer sur', *obsīdō* 'attaquer', *possīdō* 'prendre possession', *persīdō* 's'arrêter, se déposer' (*Lucr.*, Vg.), *resīdō* 'se déposer', *subsīdō* 'baisser'.

«Dans les racines signif. 'se tenir debout, s'asseoir' ou 'se coucher', il faut, à coté d'un aoriste indiquant le procès pur et simple, un présent indiquant la réalisation du procès, ce qui s'obtient avec des formes thématiques à redoublement ou une forme à nasale (V. *-cumbō*); à en juger par *sistō*, le présent *sīdō* est un ancien présent de cette sorte, soit **si-zd-ō* [el segon membre amb vocalisme zero *sd* en lloc de *-sed-*, i en emmudir-se la sibilant davant sonora, prolonga la vocal precedent], et c'est ce que montre en effet ombrien *sisto* 'sīdītō'; le skr. *sīdati* 'il s'assied', avec son correspondant avestique *ni-šhidati* ---» (*Dict Et Lat* 1951, p. 1078)

Es a dir es tracta de la mateixa mena de reduplicació que presenten en grec *πλ-πρ-ω*/ll. *petō*, *ἴσχω* < *st-(s)egh-o* enfront de *ἔχω* < *seghō*, en efecte l'italic *si-(s)d-ō* té una correspondència rigorosa en el gr. arcaic *ἴσχω* (< *sisdō*), d'on amb preverbi el gr. clàssic *καθίζω* 'jo m'assec'. Més sobre el conjunt del sistema indoeuropeu, es pot veure en Meillet, *Introd. a la Gramm Comp.* (1924), pp 170, 148; Brugmann, *Abriège de Gramm Comp.*, §§ 49, 736, 698 (pp. 528,

595, 567).

Vegem ara exemples del cat. ant. *siure*, i observem com en bastants d'ells l'aspecte determinatiu 'anar a seure en un lloc', 'asseure-s'hi', i matisos semblants, s'oposa a l'aspecte duratiu (o si es vol permansiu) del verb *seure*: «—Frare *sigam* aci ---—. E ells *se assegueren*, e *sient* là, un comptà ---» (*El Fill del Senescal d'Egipte*, 226, c. 1400) 'en havent pres seient allí, un relata'; el germà havia invitat a anar-hi a pendre seient, i ells s'asseuen. En *assegueren* ja és un procés que s'acompleix, no tant ja el moviment que duu al terme: per això *siure*, *sient*, però radical *sed-* en 's'assegueren'.

No és d'esperar d'una supervivència d'un sistema ja de molt temps en ruina, que la distinció sigui sempre tan neta. Però *siure* es retroba en moltíssims textos, i el contrast entre *siure* i *seure* es repeteix en bastants «Sarrains e Jueus en la cort de Tortosa deven *siure* als peus dels crestians e no en altre loc, ço és a saber, als peus dels prohòmens qui *seen* als bancs sobirans», *CostTort*, f° 13v^o: els moros i jueus admesos a assessorar els prohoms cristians, en el tribunal, hi entren quan ja els prohoms hi estan asseguts sobiranament i van a pendre seient humil als peus d'aquests. En Muntaner tenim encara moltes proves de la vida i l'ús recte de *siure* diferenciat de *seure* (*seer*):

«E'l dit senyor rei --- anà a *siure* davant l'altar de sent Salvador», Muntaner (§ 297, IX, 21.27). Ja hem vist supra un reguitzell d'exs. trets del mateix capítol, on figuren totes les formes de *seure* però allí no es tracta, com ací, d'anar a pendre seient sinó d'estar assegut a taula fruïnt del convit «Levà s la reina, e dix-los: —Barons, misser Joan de Pròxida, en loc de Nòs, parlarà a vosaltres --- E tornà *siure*», id. (§ 99, III, 17.4): la reina s'ha avançat dalt de l'estrada, i després d'anunciar-los el parlament reial, se'n torna a pendre seient.

«Com lo Sr. rey e tuyt hagren menjat en lo palau reyal, fo fet un seti molt ric e honorrat al Sr. rey, e ell e .ls arquebisbes *sigueren* en aquell seti, axí com havien *segut* a la taula; e ab lo pom a la mà dreta e la verga a la mà sinestra, levà s de la taula, e venc *siure* al dit seti e l dit palau; e als seus peus, entorn d'ell, *segren* nobles e cavallers, e nosaltres ciutadans», id (§ 298); de nou encara, oposició entre els dos termes aspectuals: el rei i arquebisbes van a pendre seient (*sigueren*), havien estats asseguts (*segut*), vingué després a seure (*siure*) a --- i entorn d'ell estigueren asseguts (*segren*) --- Només cal advertir que en aquest passatge he seguit el text de Bofarull (que també es basa en un ms), i no, com en els altres, el de Casac., on les formes són un poc diferents (IX, 26 6) En efecte cap a la fi de l'E. Mj. el sistema s'estava escrotonant ràpidament i no és estrany que alguns dels copistes alterin el que escriví l'autor. Però en general trobem el sistema observat, fins en el ms adoptat per Casac.: «après fom ordonats nosaltres, ciutadans, qui *siguem* ensems molt bé ordonats, que cascun hac aquell loc que nos tanyia» (x, 24 29): els veïem desfilar, un darrere l'altre, com van prenent seti cada un en el lloc que li van assignant.